

BİLİMSEL ARAŞTIRMA DESENLERİ

Prof. Dr. Bektaş TEPE

Bilimsel araştırma desenine karar vermek

- **Bilimsel araştırmanın önemli aşamalarından birisi de bilimsel araştırma desenine karar vermektir.**
- **Burada belirleyici olan araştırmanın konusu ve problemin durumudur.**
- **Her problem durumu, kendine özgü bir araştırma deseni gerektirir.**

Örnek-1

- Belirli bir ülkede ya da belirli bir şehirde kamu kurumlarında görev yapanların mobbinge maruz kalma sıklığını inceleyen bir araştırma, *nicel* bir desen ile yürütülecektir.

Örnek-2

- Ancak, bir ülkede ya da belirli bir şehirde kamu kurumlarında görev yapanların mobbinge maruz kalmaları durumunda
  - ne hissettikleri,
  - bu yaşantıyı nasıl anlamlandırdıkları ya da
  - bu yaşantının onların iç dünyalarında ne gibi olumsuz sonuçlar doğurduğu

üzerine odaklanan bir araştırma muhtemelen *nitel* bir araştırma desenine dayalı olarak yürütülecektir.

Nitel mi nicel mi?

- Son yıllarda makale, tez ya da proje raporlarında araştırmacıların nicel ve nitel araştırma desenlerini bir arada kullanmaya başladıkları görölmektedir.
- Bu tercihin arkasında yatan temel etmenlerden birisi, insanın ve insan eylemlerinin karmaşık doğasıdır.
- Dolayısıyla araştırmacılar, artan oranda sosyal gerçeği tüm yönleriyle keşfedebilmek amacıyla nicel ve nitel desenleri bir arada kullanmaktadırlar.

Bilimsel araştırma deseni nedir?

- Araştırma sorularının yanıtlanabilmesi amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan plandır.
- Araştırma deseni yoluyla araştırmacı, araştırma sorularına hangi yöntem ve teknikleri kullanarak yanıt vereceğini belirlemektedir.

Bilimsel araştırma desenleri

- Nicel araştırma
- Nitel araştırma
- Karma araştırma

Nicel araştırma desenleri

- Sayıların kullanılmasına ve yorumlanmasına dayanan bir araştırma türüdür.
- Dolayısıyla, nicel verinin toplanması ve analizine odaklanan bir araştırma yöntemidir.
- Nicel veri, sayısallaştırılabilen ve istatistik analiz yapabilmeye uygun bilgi kümesidir.
- Nicel araştırmanın amacı, bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemektir.
- Toplanan veriler sayı formatındadır ve genellikle anket, ölçek, gözlem formu ya da deneyler sonucunda elde edilirler.

Nicel araştırmanın üstünlükleri

- Büyük örneklem kullanıldığında araştırma sonuçları genelleştirilebilir.
- Sistemik veya standartlaştırılmış bir karşılaştırma yapılacaksa, nicel araştırma yapılması önerilir.
- İstatistiksel yöntemlerle gerçekleştirilen analizler güvenilirdir.
- SPSS gibi istatistiksel yazılım programları aracılığıyla verilerin analizi kısa sürede gerçekleştirilir.

Nicel araştırmanın zayıf yönleri

- Nicel araştırma, toplumsal bir olayın derinlemesine incelenmesine izin vermez.
- Pozitivizmin toplumsal gerçekliği nasıl şekillendirdiği veya insanların eylemlerini nasıl yorumladığını açıklayamaz. Örneğin; dil testi araştırmalarında sadece dil becerileri, yeterliliği ve puanlamayı araştırır, ancak *'nasıl'* ve *'niçin'* sorularının cevabını bulmada yetersiz kalır.
- Problemin yalnızca anlık görüntüsünü alma eğilimindedir, sadece problem içerisinde odaklanılan değişkenlerle ilgilenir.
- Ankete katılanların deneyimleri ve bakış açıları göz ardı edilir.

Nicel araştırma deseni türleri

- Tarama araştırmaları
- İlişkisel tarama araştırmaları
- Nedensel karşılaştırma araştırmaları
- Deneysel araştırmalar
- Tek denekli araştırmalar
- Meta-analiz

Tarama araştırması

- Geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır.
- Bir özellik, eylem veya görüş olduğu gibi ortaya konulmaya çalışılır.
- Bu yöntemde akla gelen ilk veri toplama aracı ankettir.

Tarama araştırmasının üstünlükleri

- Düşük maliyet ile çok büyük bir örneklemden veri toplanmasına izin verilir.
- Araştırma sonuçları genelleştirilebilir.
- Katılımcılara, geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış sorular yöneltildiğinden, güvenilir bir araştırma yöntemidir.
- Çok yönlüdür. Örneğin; eğitim, tıp, hukuk, mühendislik alanlarının herhangi birisinde bilgi edinmek mümkündür.

Tarama araştırmasının zayıf yönleri

- Katılımcıların görüşlerine göre araştırma sorularında herhangi bir değişiklik yapılamaz.
- Genellikle tarama türü araştırma sonuçlarıyla bir hipotez test edilememekte ve kuram oluşturulamamaktadır.

Tarama araştırmaları üç başlık altında incelenebilir

- Kesit tarama araştırmaları
- Boylamsal tarama araştırmaları
- Geçmişe dönük tarama araştırmaları

Kesit tarama araştırmaları

- Araştırma değişkenlerinin, zaman içerisinde sadece bir noktada yapılan ölçüm ile incelenmesidir.
- Dolayısıyla bu araştırmalar, zaman içerisinde anlık bir görüntü sunar.
- Örneğin; geçmişteki sigara içme alışkanlıkları ile řu anda kendilerine konulan akciğer kanseri teşhisi ile ilgili bir bağlantının olup olmadığının araştırıldığı bir araştırma, kesitsel tarama araştırması ile yürütülebilir.

Boylamsal tarama araştırmaları

- Araştırma değişkenlerinin zaman içerisinde sürekli veya tekrarlı olmler kullanılarak incelenmesidir.
- Genellikle yıllar veya on yıllar boyunca yapılan gözlemsel bir çalışmayı kapsar.
- Katılımcılar, bir aydan on yıla kadar değişen bir süre boyunca gözlemlenir.
- Çalışma boyunca aynı konu hakkında tekrar tekrar veri toplanır.

Boylamsal tarama araştırmaları

- Örneğin; üniversiteden mezun olmuş bir bireyin erken yetişkinlik dönemine, erken yetişkinlik dönemini bitirmiş bir bireyin de orta yaş dönemine geçişinde yemek yeme tutum ve alışkanlıklarındaki değişimin incelenmesinde boylamsal araştırma yöntemi kullanılır.

Geçmişe dönük tarama araştırmaları

- Geçmişte gerçekleşen olaylar, günümüzde kişilerin görüşleri, hastane veya olay kayıtları gibi mevcut kaynaklardan toplanan veriler üzerinde gerçekleştirilir.
- Temel avantajı, nispeten kısa bir sürede veri toplamaya uygun olmasıdır.
- Örneğin; bu araştırma türü, nadir görülen hastalıkların incelenmesinde kullanılabilir.

Korelasyonel (ilişkisel) araştırmalar

- Bir grubun bir veya daha fazla özelliğini ve özelliklerin birlikte hangi düzeyde değiştiğini keşfetmek için yürütülür.
- Değişkenler arasındaki ilişkiler, çapraz tablolama ve korelasyon gibi istatistiksel tekniklerle gösterilir.
- Burada amaç, değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemektir.

Korelasyonel (ilişkisel) araştırmalar

- İki değişkenli bir korelasyon çalışmasında, değişkenler arasındaki ilişki ölçülür.
- İstatistiksel analiz yoluyla, ilişkilerin derecesi ile değişkenlerin birbiriyle ne kadar yakından ilişkili oldukları tespit edilir.
- Bu ilişki, korelasyon katsayı olarak bilinen -1 ile +1 arasında bir sayıdır.
- 0 (sıfır), iki değişken arasında bir ilişki olmadığını gösterir.
- Korelasyon katsayısı -1 veya +1'e doğru ilerledikçe, değişkenler arasında mükemmel ilişki olduğu yorumu yapılır.

Korelasyonel (ilişkisel) araştırmalar

- Örneğin; şehir merkezinde yaşayan ailelerin çocuklarının sosyo-ekonomik durumu ile okul başarısı arasındaki ilişkinin araştırıldığı bir araştırma korelasyonel araştırma niteliğindedir.
- İlave olarak, lise öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ile okul başarıları arasındaki ilişkilerin araştırıldığı çalışma da bu tür bir araştırma örneğidir.

Korelasyonel araştırmalarda neler yapılamaz?

- **Katılımcılar karşılaştırılmaz:** Örneğın; karşılaştırılan gruplar, bir tedavinin bir grup üzerindeki etkisini incelemek için kullanılır.
- **Katılımcılar rastgele seçilemez:** Konular rastgele seçilemeyeceğinden, katılımcılar da konulara uygun gruplar içerisinden seçilmelidir. Örneğın; herhangi iki ilacın diyabet hastalığı üzerindeki etkinliğı araştırılıyor ise, yalnızca katılımcılar diyabet hastaları olmalıdır.
- **Katılımcılar arasında denklik yoktur:** Karşılaştırma grupları olmadan gruplar arasındaki denkliğı belirlemek mümkün değildir.

Nedensel karşılaştırma araştırması

- Bir eylem veya olayın gerçekleşmesinden sonra, bağımsız ve bağımlı değişkenler arasındaki ilişkileri bulmayı amaçlayan araştırma türüdür.
- Amacı, bağımsız değişkenin, iki veya daha fazla grubu karşılaştırarak bağımlı değişkeni etkileyip etkilemediğini belirlemektir.

Nedensel karşılaştırma araştırması

- Örneğin; araştırmacı, yeni önerilen 9. sınıf matematik müfredatının mevcut olan müfredattan daha etkili şekilde eğitim-öğretimi iyileştirip iyileştirmeyeceğini belirlemek isteyebilir.
- Yeni müfredatı ilçe boyunca uygulamadan önce, ilçelerin matematiksel başarısını, mevcut müfredatı kullanan bir okul ile karşılaştırarak nedensel karşılaştırma araştırması yapabilir.

Deneysel araştırma

- Araştırmacılar tarafında, bir veya daha fazla değişkeni manipüle etmek ve değişkenlerin geri kalanını kontrol etmek için kullanılan sistematik ve bilimsel bir yaklaşımdır.
- Genel olarak sosyoloji, psikoloji, fizik, kimya, biyoloji, tıp gibi bilimlerde kullanılır.
- Üç türe ayrılır:
  - Zayıf deneysel desenler
  - Yarı deneysel desenler
  - Gerçek deneysel desenler

Zayıf deneysel desenler

- Bir deney özelliği göstermeyen ve bu nedenle bilimsel yönü zayıf bir desen türüdür.

Yarı deneysel desenler

- Bağımsız değişkene müdahale edilerek bağımlı değişken üzerindeki etkisinin araştırıldığı bir desen türüdür.
- Kullanımının yaygınlaşmasının temel nedeni, gerçek bir deneysel desenin, başta eğitim bilimleri gibi, sosyal bilimlerin çeşitli disiplinlerinde uygulanması sırasında yaşanan zorluklardır.

Gerçek deneysel desenler

- Bilimsel nitelik yönünden oldukça güçlüdür.
- Bu desende, biri deney, diğeri kontrol grubu olmak üzere iki grup vardır.
- Gruplar gerçekten karşılaştırılabilir ve sonuçlarda gözlenen farklılıklar, yabancı faktörlerden ya da önceden var olan farklılıklardan kaynaklanmamaktadır.
- Örneğin; tedavi amaçlı bir ilacın yan etkisi test ediliyor ise, bir gruba ilaç, diğeri gruba ise gerçek ilaç yerine bir şeker verilir. Daha sonra her iki gruptan da ölçüm alınır.

Tek denekli araştırma

- Sadece bir deneğe ilişkin bulguların yorumlandığı ve sosyal hizmetler, klinik psikoloji, eğitim, psikiyatri ve psikolojik danışmanlık alanlarında kullanılan bir araştırma türüdür.
- Tek denek sadece birey olmayabilir, okul sınıfı, özel hizmet birimi gibi bireysel bir birim de olabilir.

Meta-analiz

- Aynı konu üzerinde daha önce yürütülmüş olan araştırma bulgularını birleştiren ve ulaşılan bulguları istatistiksel analiz işlemlerine tabi tutarak bütünleştiren bir yöntemdir.
- Bu yöntem, aslında, literatür taraması yapmanın bir başka yoludur.
- Örneğin; üniversiteye giriş sınavlarında kullanılan çoktan seçmeli testlerin öğrencilerin başarıları üzerindeki etkisi uzun yıllar boyunca elde edilen verilere dayalı olarak analiz edilirse, meta-analiz türünde bir araştırma gerçekleştirilmiş olur.

Nitel araştırma

- Amacı, bireylerin deneyimlerinin anlamlarını ya da belirli bir olay veya problemi nasıl gördüklerini araştırmaktır.
- Nitel araştırmanın doğasında *keşfetmek* vardır.
- Bu tür bir araştırmaya '*Ne?, Nasıl?*' sorularıyla başlanır.
- Verilerin çoğunluğunu, katılımcıların belirttikleri söz veya kelimeler oluşturur.
- Bu veriler genellikle röportajlardan, gözlemlerden, gazete veya dergilerden, video veya ses kaydı gibi görsel-işitsel araçlardan toplanır.

Nitel araştırma

- Örneğin; bir öğretmen, öğrencilerinin ödevlerini değerlendirirken *'tatmin edici'*, *'iyi'* veya *'100 üzerinden 60 puan'* gibi dereceler kullandığında, *'tatmin edici'* veya *'iyi'* derecelerinin anlamını anlamak için nitel araştırma yapması gerekmektedir.

Nitel araştırmanın zayıf yönleri

- Gelecekteki olaylar hakkında bir tahminde bulunmak genellikle mümkün değildir.
- Nicel araştırmalara göre daha düşük güvenilirlik düzeyine sahiptir.
- Verilerin toplanması oldukça uzun sürer.
- Araştırmacının veya katılımcının önyargıları veya kişisel fikirlerinin araştırma sonucunu etkilemesi oldukça muhtemeldir.

Nitel ve nicel araştırmalarda kullanılan verilerin karşılaştırılması

- **1. Nitel araştırmalarda kullanılan veriler sayılabilir değildir. Örneğin; bir metnin parçaları, fotoğraf ya da video nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan veri toplama araçlarıdır. Nicel araştırmalarda kullanılan veriler ise hem sayısal hem de sayılabilirlerdir.**

Nitel ve nicel araştırmalarda kullanılan verilerin karşılaştırılması

- **2. Nitel araştırmalarda kullanılan verilerin birçoğu, nicel araştırmalarda kullanılanlara göre, daha küçük bir örneklem veya çalışma grubundan toplanır. Bunun nedeni, nitel araştırmalarda kullanılan verilerin istatistiksel olarak anlamlı olup olmamasına önem verilmemesidir.**

Nitel ve nicel araştırmalarda kullanılan verilerin karşılaştırılması

- **3.** Nitel araştırmalarda kullanılan veriler bireylerin düşünceleri ve duyguları gibi çok yönlü bilgiler kazandırdığı için oldukça zengin bir yapıdadır. Nicel veriler ise belirli bir olgu hakkındaki bilgileri toplamamıza ve bu bilgilerin istatistiksel olarak desteklenmesine olanak sağlar.

Nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin karşılaştırılması

Amaç bakımından karşılaştırma

NİTEL ARAŞTIRMA

- Derinlemesine betimleme ve yorumlama yapmak, katılımcıların perspektiflerini anlamaya çalışmak

NİCEL ARAŞTIRMA

- Genelleme yapmak, tahminde bulunmak, neden-sonuç ilişkisini açıklamak

Araştırma sorusu bakımından karşılaştırma

NİTEL ARAŞTIRMA

- *'Nasıl?'* veya *'Neden?'* gibi sorular sorulur.
- Örneğin; okul müdürünüz performansını geliştirmek için sizce nasıl bir yol izlemelidir?

NİCEL ARAŞTIRMA

- *'Ne kadar?'* veya *'Ne miktarda?'* gibi sorular sorulur.
- Örneğin; bir hata yaptığınızda okul müdürünüz size hangi düzeyde olumsuz tepkiler verir?

Veri bakımından karşılaştırma

NİTEL ARAŞTIRMA

- Kelimelerde, davranışlardan, imgelerden oluşabilir.
- Bir olgu hakkında veriler toplanır.

NİCEL ARAŞTIRMA

- Sayısal olarak manipüle edilebilir.
- İstatistiksel yöntemlerle analiz edilebilecek kesin, objektif, ölçülebilir veriler toplanır.

Araştırma yöntemi bakımından karşılaştırma

NİTEL ARAŞTIRMA

- Araştırmacı çoğu zaman neyi araştırdığı hakkında sadece genel bir bilgiye sahiptir. Bu nedenle, söz konusu olgunun tam olarak anlaşılmasının sağlanması için araştırma devam ederken esnek davranılarak araştırma kapsamı geliştirilebilir.

NİCEL ARAŞTIRMA

- Araştırmacıların, ölçülecek değişkenleri ve bu değişkenler ile ilgili bilgileri nasıl elde edeceklerini önceden belirledikleri planlı bir araştırma tasarımıdır.

Örneklem bakımından karşılaştırma

NİTEL ARAŞTIRMA

- Genellikle rastgele olmayan küçük gruplardan veri toplanır.

NİCEL ARAŞTIRMA

- Evreni temsil edecek büyüklükteki örneklemelerden veriler toplanır.

Veri toplama aracı bakımından karşılaştırma

NİTEL ARAŞTIRMA

- Derinlemesine görüşme veya katılımcı gözlemi, belge analizi, odak gruplar gibi yöntemler kullanılır.
- Araştırmacı, katılımcıların davranışlarını gözlemler, kaydeder veya doğal ortamlarında görüşür (örneğin; sınıf ortamı, klinik vb.)

NİCEL ARAŞTIRMA

- Sayısal verilerin toplanması için soru formu, anket, ölçek, deneysel sistemler gibi ölçme araçları kullanılır.

Analiz bakımından karşılaştırma

NİTEL ARAŞTIRMA

- Tümevarım ilkesi hakimdir.
- Veriler (sözcükler, ifadeler, kavramlar) kategorilere ayrılır, kodlamalar gerçekleştirilir.
- Veriler arasındaki ilişki yapıları tanımlanmaya çalışılır.

NİCEL ARAŞTIRMA

- Tümdengelim ilkesi hakimdir.
- Kesin ölçümler yapılır, matematiksel formüller kullanılır ve hipotez sınanır.

Sonuç bakımından karşılaştırma

NİTEL ARAŞTIRMA

- Katılımcıların bakış açıları anlaşılmaya çalışılır, sonuçlar bağlamsal temeller üzerinde yapılandırılır.

NİCEL ARAŞTIRMA

- Araştırmanın hedefi vardır, tahminlerde bulunulur ve elde edilen sonuçlar genellenir.

Sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan nitel araştırma desenleri

- Etnografik araştırma
- Tarihsel araştırma
- Eylem araştırması
- Olgu bilim (fenomenoloji) araştırmaları
- Kuram oluşturma
- Durum alışması
- Anlatı araştırması

Etnografik araştırma

- Bu araştırma türünde insan davranışları doğrudan gözlemlenir ve bu gözlemlere dayalı olarak tanımlama yapılır.
- Amaç, ortaya çıkan kültürleri, zorlukları, motivasyonları ve ortamları anlayıp tasvir etmektir.
- Etnografik araştırmalar nitel araştırma kapsamındadır.
- En çok katılımcı gözlemi yöntemi kullanılır.

Etnografik araştırmanın olmazsa olmazları

- Araştırma '*doğal ortamda*' yapılmalıdır.
- Araştırmacı, katılımcı hakkında empati yapabilmelidir.
- Araştırmacı, olaylara, katılımcı ile birlikte tanıklık etmelidir.
- Araştırmacı, katılımcının içerisinde bulunduğu kültürel ve sosyal yaşam ile ilgili önceden bilgi sahibi olmalıdır.

Etnografik araştırma

- Araştırma süreci birkaç günden birkaç yıla kadar değişebilir.
- Derinlemesine gözlem yapılır ve veri toplanır.
- Oldukça zor ve zaman alıcı bir süreçtir.
- Araştırmacının, araştırma yetkinliğinin yüksek olmasını gerektirir ve maliyeti oldukça yüksektir.
- Araştırmacı kendi kimliğini gizlemek durumunda olduğundan, bazı bilim etiği problemleri ortaya çıkabilir.

Tarihsel araştırma

- *'Geçmiş olayların gelişimi ve deneyimlerin eleştirel bir bakış açısıyla incelenmesi, geçmiş referansların bilgi kaynaklarının geçerliliği ve daha sonra söz konusu ifadelerin yorumlanması açısından dikkatlice değerlendirilmesi'* sürecidir.
- Yalnızca geçmişin olaylarını keşfetmeyi değil, aynı zamanda bu olayları şimdi ve gelecekle ilişkilendirmeyi de amaçlar.

Tarihsel araştırma

- Geçmişte yaşanan olaylar değişmez olduğu için, değişkenlerin hiçbiri manipüle edilemez ya da kontrol edilemez.
- Diğer araştırma türlerine göre nispeten daha zordur.
- Araştırmacı, dedektif merakı, azmi ve kuşkuculuğu taşımalıdır.

Tarihse veri kaynakları dörde ayrılır:

- Birincil kaynaklar (arşivlerde bulunan orijinal belgeler)
- İkincil kaynaklar (diğer yazarların tarih hakkında yazdıkları eserler)
- Resmi kaynaklar (çëşitli kurumlardan gelen resmi kayıtlar, vaka raporları)
- Özel materyaller (kronikler, otobiyografi, günlükler, anılar, sözlü tarih kayıtları)

Tarihsel
araştırmanın
amaçları
şunlardır:

- **Bilinmeyen ortaya çıkmasına yardım etmek**
- **Geçmişteki sonuçlara göre günümüzdeki olayları ve ilişkileri irdelemek**
- **Henüz cevaplanmamış soruları cevaplamak**

Eylem araştırması

- Sosyal alanda değişim ve gelişim oluşturmak amacıyla elde edilmesi gereken bilgilerin sistematik bir şekilde toplanmasıdır.
- Araştırmacı, ilgi duyduğu konunun kendi bağlamı içinde uzun bir süre yer alır ve ilgili soruna/probleme yönelik bilgi toplar.
- Probleme yönelik değişim ve gelişmeler konusunda önemli bilgiler edinmiş olur.
- Sorunu daha kapsamlı bir şekilde tahlil eder.
- Problemin çözümüne katkı sunması olası seçenekler görülmeye başlanır ve bunlar arasından en uygun olan tercih edilir.

Olgu bilim (fenomenoloji) çalışmaları

- Araştırmacının sezgisel olarak fark ettiği, ancak derinlemesine ve kapsamlı bir anlayışa sahip olmadığı durumlarda kullanılan bir nitel araştırma yaklaşımıdır.
- Yanıtı aranan soru, gerçeğin ne olduğudur.
- Esas olan durum, belirli bir olay ya da durumu tecrübe eden bireylerin, bu olay ya da durumu nasıl anlamlandırdıklarıdır.

Olgu bilim (fenomenoloji) çalışmaları

- Örneğin; ülkemizin, PISA, TIMSS gibi uluslararası yapılan geniş ölçekli sınavlardaki başarısızlığı bu tarz bir çalışma ile araştırılabilir.
- Başarısızlıkla ilgili yapılan çeşitli araştırmalar, başarısızlığın diğer değişkenlerle ilişkileri konusunda ipuçları verebilir.
- Ancak bu başarısızlık öğrencinin günlük yaşamını nasıl etkilemektedir?
- Örneğin; aile veya arkadaş ortamını etkilemekte midir?
- Bu tür konularda yeterli düzeyde bilgiye sahip olabilmek için, olgu bilim araştırması yürütülmelidir.
- Böylece, başarısızlığın çeşitli açılardan ne anlama geldiğinin anlaşılması sağlanır.

Kuram oluşturma

- Verilerin sistematik olarak bir araya getirilerek analiz edilmesi, yeni olguların keşfedilmesidir.
- Veriler sistematik olarak toplanarak teoriye ulaşılır.
- Amaç, anlaşılması güç bir olgunun ortaya çıkmasını etkileyen nedenleri ortaya koymak veya az bilinen bir olgu üzerine yeni bilgiler eklemektir.
- Görüşmeler, bu tür araştırmalarda veriş toplama aracı olarak önemli rol oynar.
- Ancak, gözlem, medya kaynakları ve belgeler gibi diğer bazı teknikler de veri toplama aracı olarak kullanılabilir.

Durum çalışması

- Sınırlı bir sistemin işleyiş biçimi hakkında düzenli olarak veri toplamak ve bu yolla sistemin işleyiş biçimini derinlemesine keşfetmek amacıyla uygulanan bir yaklaşımdır.
- ‘*Örnek olay incelemesi*’ ya da ‘*vaka çalışması*’ şeklinde de adlandırılabilir.
- Temel prensibi, tek bir durumun ya da olayın derinlemesine ve boylamsal esaslar temelinde ele alınarak incelenmesidir.
- Belgeler, arşiv kayıtları, mülakat, katılımcı gözlem vb. araçlarla veri toplanır.

Durum çalışması

- Sağlık merkezleri alanında geniş bir uygulama alanı vardır.
- Örneğin; taburcu işlemleri kapsamında başka bir hastane ile işbirliği yapılması gibi yeni bir hizmetin geliştirilmesi ile ilgili bir durum çalışması yapılabilir.

Durum çalışması
yönteminin
kullanımı sırasında
takip edilmesi
gereken adımlar

Araştırma soruları
Nasıl? Niçin? Nereye? Ne?

Analiz (Bireysel grup)

Verilerin birbirine bağlanması

Bulguların yorumlanması

Anlatı araştırması

- Metnin özelliklerinin ve son zamanlarda sosyal, tarihi ve kültürel bağlamlarda insan-içi ilişkilerin anlamının analizini içeren bir yöntemdir.
- İnsanların kendileri veya bir dizi olayla ilgili anlatılarına odaklanır.
- Zaman alıcıdır ve genellikle çok az sayıda vakayı içerir.
- Örneğin; bir doktor sınırlı sayıda hastadan röportajlar alır.
- Hastaların hastalıklarının artılarını ve eksilerini anlatması bir anlatı araştırmasıdır.
- Temelinde, katılımcıların anlattığı hikayeler vardır.

Anlatı araştırması

- Örneğin; bir araştırmacının, 20. yüzyılda okullardaki fiziksel cezanın etkilerini incelemek istediği bir araştırmada anlatı yönteminden yararlanılabilir.
- Anlatı araştırmalarında gözlemler, günlükler, mektuplar, röportajlar, eserler ve fotoğraflar veri toplama araçları olarak kullanılabilir.

Karma araştırma

- Nicel ve nitel yaklaşımların tek bir araştırmada birlikte kullanılmasına dayanan araştırma yöntemidir.
- Nitel ve nicel unsurların, araştırma probleminin daha eksiksiz bir şekilde hesaplanması için birbirine bağlandığı bir süreç oluşturulur.

Karma araştırma yönteminin üstünlükleri

- Çok yönlü, derinlemesine analiz gerektiren disiplinler arası araştırmaların yapılabilmesi için yol göstericidir.
- Diğer yöntemlerin cevaplayamayacağı soruları yanıtlar.
- İncelenen davranış hakkında daha derin bir anlayış veya ortaya çıkanların ardındaki anlam hakkında daha iyi bir fikir sağlar.
- Araştırma sonucunda yapılan çıkarımlar daha güçlü olabilir.
- Farklı bulgulara olanak sağlar.

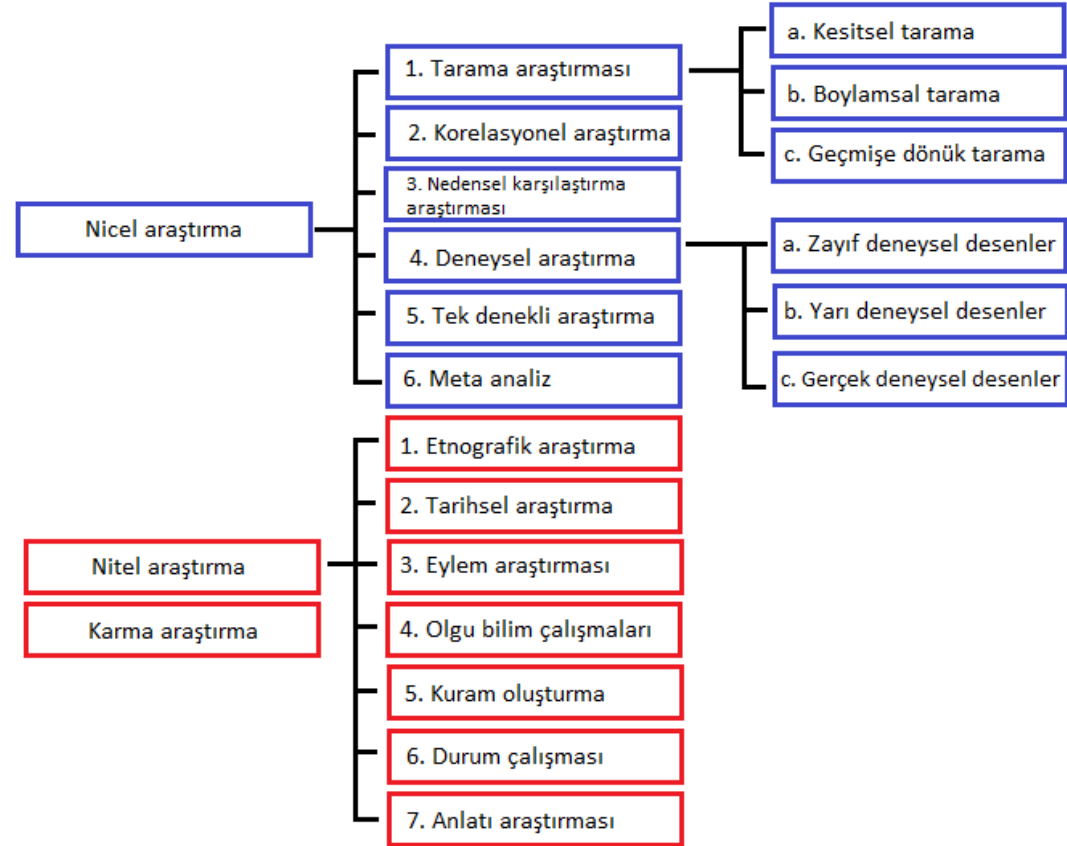
Karma araştırma yönteminin zayıf yanları

- Nitel ve nicel teknikleri bir arada kullanmak güçtür.
- Maliyeti yüksektir ve zaman alır.
- Nitel ya da nicel araştırmaların, araştırmanın hangi bölümünde kullanılacağı konusunda literatürde tam bir fikir birliği yoktur.
- Veri analizi süreci de zaman alabilmektedir.

Karma araştırma adımları

Bilimsel araştırma desenleri (genel tekrar)

SABRINIZ İÇİN TEŐEKKÜR EDERİM

Prof. Dr. Bektaş TEPE